

SAŽETAK PRESUDE

SHCHIBORSHCH I KUZMINA PROTIV RUSIJE OD 16. SIJEČNJA 2014. GODINE ZAHTJEV BROJ 5269/08

Smrt osobe s duševnim smetnjama prilikom pokušaja prisilne hospitalizacije od strane policije dovela je do povrede čl. 2. Konvencije

ČINJENICE

Sin podnositelja zahtjeva osoba je s duševnim smetnjama. Tijekom 2006. godine, podnositelj je pribavio uputnicu kojom je njegov sin upućen na bolničko liječenje u psihijatrijsku ustanovu te je stoga zatražio policijsku pomoć radi odvođenja. Obzirom da je podnositeljev sin bio u stanju delirija, zamijenio je policiju s provalnicima te im prijetio nožem. Policija je pokušala izbiti nož iz njegovih ruku koristeći pendrek i kundak, međutim podnositeljev sin je otrčao u kuhinju te zabarikadirao vrata. Nakon neuspjelih pregovora, policija je provalila u kuhinju. Podnositeljev sin pružio je otpor te je stoga teško ranjen nakon čega je u komatoznom stanju prevezen u bolnicu gdje je ubrzo i preminuo. Forenzička vještačenja provedena radi utvrđivanja uzroka smrti, ukazivala su na proturječne rezultate. Prema jednima, uzrok smrti bila je kranocerebralna trauma, a prema drugima posjekotina od noža na području vrata. Tijekom 2010. godine, obustavljena je istraga u kaznenom postupku s obrazloženjem kako prema podnositeljevom sinu nije primijenjena pretjerana sila. Obzirom na proturječne nalaze vještaka, u postupku nije prikupljeno dovoljno dokaznih sredstava koji bi ukazivali na odgovornost policije. Slijedom navedenog, tijekom 2010 godine, istraga u navedenom predmetu je obustavljena.

OCJENA SUDA

Materijalni aspekt – povreda

Iako kranocerebralna trauma i posjekotina nožem na području vrata predstavljaju ozljede opasne po život čija je kombinacija mogla prouzročiti smrtnu posljedicu, u postupku nije prikupljeno dovoljno dokaza koji bi ukazivali da su navedene ozljede prouzročene od strane policije. Prilikom ispitivanja je li poduzeta policijska operacija bila isplanirana sukladno potrebama slučaja, Sud je ustanovio sljedeće. Prema mišljenju Suda, policija je trebala proći obuku temeljem koje bi se osiguralo odgovarajuće postupanje prema osobama s duševnim smetnjama. Kada u policijskim operacijama sudjeluju osobe s duševnim smetnjama kao što je u ovom slučaju to bio podnositeljev sin, planiranje i izvršavanje takvih operacija bez odgovarajuće obuke može dovesti do neuspjelih pregovora s istima.

Vlada Republike Rusije nije obrazložila Sudu razloge zbog kojih bi opravdala činjenicu kako predmetna policijska operacija nije izvršena uz sudjelovanje odgovarajućeg medicinskog osoblja. Tek nakon nekoliko neuspješnih pokušaja odvođenja podnositeljevog sina, policija je zatražila stručnu medicinsku pomoć. Razloge zbog kojih je stručno medicinsko osoblje tek naknadno pozvano, Vlada Republike Rusije nije obrazložila. Iz odredaba domaćeg prava proizlazi kako je policija prisilnu hospitalizaciju osobe s duševnim smetnjama dužna provesti uz odgovarajuću medicinsku pomoć.

Uporaba posebnih sredstava prisile u obliku gumenih pendreka, nije bila u skladu s obvezom policije da u konkretnom slučaju smanji mogućnost nastanka povrede za život ili zdravlje. Ništa nije ukazivalo da je podnositelj sin predstavljao opasnost za sebe ili za okolinu, budući da je cijelo vrijeme bio zabarikadiran u kuhinji. Obzirom da Vlada nije podnijela dokaze koje bi ukazivali na suprotno, Sud je mišljenja kako policija nije trebala reagirati na tako nagli način. Sud smatra da je krivnjom policije došlo do ranjavanja trojice policijskih službenika od strane podnositeljevog sina.

Obzirom da je podnositelj sin bio u stanju delirija te stoga nije uopće bio u mogućnosti shvatiti tko su policijski službenici i što žele, jedino logično rješenje je bilo pričekati dolazak medicinskog osoblja. Međutim, policija je ustrajala u odvođenju podnositeljevog sina iako ovdje nije bila riječ o osobi koja se može smatrati uobičajenim naoružanim počiniteljem.

Sud je osobito ostao iznenađen naredbom prema kojoj su policijski službenici bili ovlašteni uporabiti vatreno oružje prema podnositeljevom sinu (čak i pod cijenu smrti), ako isti pokuša pobjeći ili napasti policiju. Iako do uporabe vatrene oružja nije došlo, Sud je mišljenja kao se radilo o nepotrebnoj mjeri koja je ukazivala na nesposobnost policije da procjeni situaciju i pravodobno reagira. Štoviše, ništa ne ukazuje na to da je izvršena policijska operacija prethodno bila isplanirana niti da je policija razmatrala uporabu blažih sredstava prisile.

Podnositelj sin je već nekoliko puta bio prisilno hospitaliziran uz pomoć policijskih službenika budući da se svaki put opirao odvođenju u bolnicu. Iz navedenog proizlazi kako je policija trebala predvidjeti kako će i u predmetnom slučaju podnositelj sin pružati otpor te se stoga trebala pripremiti na odgovarajući način.

Čak i pod pretpostavkom da su smrtonosne ozljede prouzrokovane ponašanjem podnositeljevog sina, Sud smatra kako je za nastanak navedenih ozljeda odgovorna neisplanirana i nekontrolirana policijska operacija. Mjere koje je policija poduzela u predmetnom slučaju nisu dosegle onaj stupanj opreza koji se može očekivati od policijskih službenika u demokratskom društvu. Policijska operacija nije bila isplanirana na način da se na najmanju moguću mjeru svede opasnost od ugrožavanja života podnositeljevog sina.

Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je došlo do povrede čl.2. Konvencije.

Proceduralni aspekt – povreda

Nadležna tijela koja su provela istragu u konkretnom predmetu nisu ispitala zašto je policija operaciju izvršila samovoljno bez sudjelovanja medicinskog osoblja, a što je bilo suprotno domaćem pravu. Iako se tijekom istrage ispitala uporaba sile i posebnih sredstava prisile, nadležna tijela koja su provela istragu nisu uzela u obzir činjenicu kako se ovdje radilo o osobi s duševnim smetnjama, a ne o uobičajenom ubojivom počinitelju. Nadalje, nadležna tijela nisu ispitala zbog čega je policija odlučila nasilno ući u podnositeljev stan. Iako je poduzet čitav niz istražnih radnji, nadležna domaća tijela nisu ispitala spomenute ključne okolnosti što je dovelo do propusta u istrazi. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio povredu čl.2. Konvencije u proceduralnom smislu.

Nadalje, Sud je ustanovio i kako je došlo do povrede čl. 13. Konvencije, budući da je podnositelju uskraćeno pravo na djelotvorni pravni lijek u svezi povrede čl.2. Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

Sud je podnositeljima dodijelio zajednički iznos od 45.000,00 EUR na ime naknade nematerijalne štete te 2.550,00 EUR na ime naknade materijalne štete.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.